

SCHULZE, Kirsten E.: *Arabsko-izraelský konflikt*. Brno : CPress, 2012, 184 s.

Vo vydavateľstve CPress vyšla v roku 2012 kniha anglickej historičky Kirsten E. Schulze, ktorá bola v anglickom origináli pod názvom *The Arab-Israeli conflict* vydaná už v rokoch 1999 a 2008. Vďaka tomuto českému prekladu sa slovenský knižný trh rozšíril o publikáciu venujúcu sa téme, ktorá je síce v našich médiách pertraktovaná často, no prečítať si o nej niečo v knižnej podobe je pre slovenského čitateľa náročná úloha.

V anglicky hovoriacom svete vyšlo už mnoho kníh a štúdií, ktoré sa venujú konfliktu na Blízkom východe, ale na Slovensku sa tejto problematiky nevenuje takmer žiadna pozornosť. Aj preto práca Kirsten E. Schulze, ktorá je síce predovšetkým kompiláciou už napísanej literatúry, a má skôr populárno-náučný charakter než vedecký, môže byť prínosom aj pre vedeckú obec. Jej nedostatkom je ale rozsah – kniha má cez 180 strán, jadro práce má však iba 112 strán, zvyšok sú rôzne prílohy. To je dosť málo na knihu, ktorá chce mapovať históriu arabsko-izraelského konfliktu.

Publikácia je rozdelená na päť kapitol. V úvodnej kapitole monografie prezentuje autorka dejiny arabsko-izraelského konfliktu od rozmachu sionizmu a arabského nacionalizmu v 19. storočí až po odchod Britov z Palestíny. Táto kapitola má 12 strán, určite by jej však neuškodil väčší rozsah. Pozitívom však je, že autorka upozorňuje na britskú politiku počas prvej svetovej vojny, keď Veľká Británia sľubovala Arabom aj Židom územie Palestíny výmenou za pomoc v boji proti Osmanskej ríši. A práve tu sa zrodili základy neskorších bojov medzi palestínskymi Arabmi a Židmi. V tejto kapitole autorka tiež správne vyhodnocuje faktory, ktoré prispeli ku vzniku štátu Izrael – úpadok Britského impéria, lobovanie amerických Židov, medzinárodná podpora sionizmu vďaka holokaustu, množstvo židovských utečencov v Európe a ozbrojené útoky židovských militantných skupín voči Britom. Rozdelenie Palestíny na základe rozhodnutia Valného zhromaždenia OSN zo dňa 29. novembra 1947 na židovský a arabský štát však arabskí predstavitelia odmietli, keďže týmto rozhodnutím bolo Židom pridelené územie, na ktorom sa nachádzala ešte značná časť arabského obyvateľstva. Ihneď po

rozhodnutí Valného zhromaždenia OSN sa objavili ozbrojené zrážky medzi príslušníkmi oboch národov.

Druhá – najrozsiahlejšia kapitola – sa zaoberá vojnami medzi Izraelom a jeho susedmi do roku 1973, vyjednávaniaми medzi Egyptom a Izraelom, inváziou Izraela do Libanonu v roku 1982 a prvou intifádou z roku 1987. V tejto kapitole sa dá súhlasiť s autorkou podávaným názorom, že susedné arabské krajiny nevedeli vojny s Izraelom za účelom pomôcť Palestínčanom spod izraelskej nadvlády ale, že tu išlo skôr o mocenské pozície na blízkom východe. Arabsko-izraelský konflikt sa totiž od roku 1948 stal na jednej strane bojom medzi štátom Izrael a susednými arabskými štátmi a na druhej strane bojom medzi Izraelom a palestínskymi Arabmi. Ani izraelskí predstavitelia, ani predstavitelia susedných arabských štátov až do roku 1992 v podstate neriešili problém palestínskych utečencov, ktorí utiekli z Izraela po arabsko-izraelskej vojne z roku 1948. Pocit Palestínčanov, že sú v otázke samostatnosti sami tak podnietil vznik Organizácie pre oslobodenie Palestíny (OOP) v roku 1964, ktorej význam a aktivity ešte vzrástli po šesťdňovej vojne v roku 1967. Aj vypuknutie intifády v roku 1987 bolo podľa autorky vyvolané pocitom bezmocnosti u palestínskeho obyvateľstva: *„Palestínčania cítili, že došli do slepej uličky: nežili ako slobodné ľudské bytosti a nemali žiadnu nádej ohľadne svojej budúcnosti. Tento pocit totálneho zablokovania sa potom vnútorne spojoval s pocitom, že zvonku nemôžu očakávať žiadnu pomoc. OOP bola až príliš roztrieštená a vzdialená a arabské štáty o ňu stratili záujem. Európa so Sovietskym zväzom nemali potrebné páky a USA sa až príliš sústredili na Izrael, aby Palestínčanov pochopili, tým menej potom, aby sprostredkovali uspokojivú dohodu.“* (s. 72) Prvá intifáda tak vytvorila podmienky pre vznik radikálneho hnutia Hamás.

Obdobie od roku 1990 je pre arabsko-izraelský konflikt typické mierovými vyjednávaniaми izraelských politikov s predstaviteľmi susedných štátov a s palestínskymi predstaviteľmi o čom je aj tretia kapitola knihy. Ani mierové rokovania však nepriniesli vytúžený mier, práve naopak – v roku 2000 vypukla druhá intifáda a v roku 2006 podnikol Izrael druhú inváziu do Libanonu. Kirsten E. Schulze sa snaží v tretej kapitole objaviť prečo zlyháva väčšina mierových rokovaní medzi židovskými a arabskými zástupcami: *„Celkovo vzaté je pre arabsko-izraelský konflikt aj pre vyjednávaciu prax charakteristické odmietanie zredukovať*

maximálne požiadavky, určiť prioritu jednotlivým cieľom a taktiež nedostatok ochoty k uzavieraniu kompromisov.“ (s. 112) Každý, kto sleduje podrobne históriu tohto konfliktu musí dať autorke knihy za pravdu.

Štvrtá kapitola obsahuje najdôležitejšie dokumenty k téme arabsko-izraelského konfliktu od prameňov potvrdzujúcich nároky Arabov aj Židov na územie Palestíny až po Izraelsko-jordánsku mierovú zmluvu z októbra 1994. Dokumenty v prílohe sú určite zaujímavým doplnením jadra každej práce, navyše táto kniha je súčasťou edície *História, fakty, dokumenty*, určenou aj pre študentov, ktorým by mali dokumenty obsahnuté v knihe poskytnúť priestor na diskusiu. V tejto práci však dostávajú možno až príliš veľa priestoru na úkor jadra publikácie.

V piatej časti práce sa nachádzajú rôzne pomôcky určené najmä pre laického čitateľa – obrazová príloha, chronológia konfliktu, krátke životopisy osobností konfliktu, slovník pojmov a mapy. Krátke životopisy osobností sa však nachádzajú aj priamo v texte a v tomto prípade ide o zbytočné opakovanie už spomenutých informácií.

Kirsten E. Schulze neprináša vo svojej knihe prevratné zistenia či fakty. Autorka sumarizuje výsledky výskumu prevažne iných historikov, ktoré sa snaží podať formou zrozumiteľnou aj pre laického čitateľa. Je ale nutné oceniť autorkinu snahu o neutrálny pohľad na konflikt, ktorý často chýba osobám s arabským alebo židovským pôvodom. Arabsko-izraelský konflikt totiž nie je taký jednoduchý, ako sa možno na prvý pohľad javí.

Martin Šromovský